

Ο Ν Ο Υ Μ Α Σ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ -
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαός θρώνεται άμα
δαίτη πώς δε φοβάται την
αλήθεια—ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα έχει τους φου-
τικούς της κανόνες.

ΒΥΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ζ'

ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 11 ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ 1909

ΓΡΗΦΕΙΑ: ΑΡΧΙΜΟΣ ΖΗΝΩΝΗ ΑΡΙΘ. 2

ΑΡΙΘΜΟΣ 361

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ. Για το μαρτύριο του Φερρέρο.
- ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Φυλλάδες του Γερου-
δίου (συνέχεια).
- ΙΔΑΣ. Στρατός και άλλο.
- » Σαμοθράκη (συνέχεια).
- Κ. ΟΥΡΑΝΗΣ. Απόλογος.
- ΚΩΣΤΗΣ ΠΛΑΜΑΣ. Σκόρπια και προχώρα θεατρο-
λογικά.
- ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗΣ. Σπαρμένες ψυχές (συνέ-
χεια).
- ΨΥΧΑΡΗΣ. Διγλωσσία και Διγλωμία.
- ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ—Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ—ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜ-
ΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΙΓΛΩΣΣΙΑ, ΔΙΓΛΩΜΙΑ

Αγαπητέ μου Νουμά,

Πολύ σωστά, πολύ φρόνιμα το λές στον α-
ριθμό σου 357.

Όλα πάνε σήμερα στην Ελλάδα στραβά: ή
μεταρρύθμιση από την αρχή πρέπει ναρχίσει, δη-
λαδή από το σκολεϊό: π.δ. κατάλληλη κατάσταση
δεν υπάρχει, να βγούμε τώρα οι δημοτικιστάδες,
να πούμε το λόγο τους—και νακουστούνε.

Ίσως να μην το υποψιάζεσαι ο ίδιος πόσο
δίκιο έχεις.

Ναι, στραβά πάνε όλα. Το κακόμοιρο το
έθνος θαρρείς κι αβρόστια το πλάκωσε, αβρό-
στια βέβαια περαστική, αβρόστια όπως κι αν
είναι. Το έθνος δεν μπορεί. Κυριολεκτικά. Δεν
μπορεί, αφού υγεία δεν έχει: δεν μπορεί, αφού
δεν έχει δύναμη. Για τούτο τίποτα δεν κατορ-
θώνει.

Και πότε αυτό; Και σε τί στιγμή; Στην
πίδ κρίσιμη. Το βασίλειο βρίσκεται μόνο του
ο κίντυνος παντού, έξω και μέσα. Ο Τούρκος,
το κουτοπόνηρο θεριό, αγρίεψε πάλε. Η Έβρώπη
δεν τόλμησε ναφήση την Κρήτη στην Έλ-
λάδα). Ο Βούλγαρος μεγαλώνει και φοβερίζει.
Μιλώ εδώ με όλη την αμεροληψία στο έσωτε-
ρικό, καλύτερη δε βλέπουμε την κατάσταση: έ-
γινε το αξιολύπητο λάθος, να αναγκάσουμε τα βα-
σιλόπουλα να φύγουνε, μαζί έννοείται και το

1) Ναι, βέβαια, έτσι το λέω, γιατί έτσι νομίζω πως
είναι. Μα να μην ξεχνούμε και το φόβο που είχαμε τότες
μερικοί Ρωμιοί, μήπως διούνε την ένωση της Κρήτης. Πι-
στέβανε οι ακρόμαυροι στο Σύνταγμα το τούρικο και δε θέ-
λανε να δυσαρεστήσουνε την Τουρκιά. Μάλιστα ένα φύλλο
δικό μας, ο Α. Α. Σ., στον πρώτο του αριθμό, έγραφε τη
φράση που μου έμεινε στο μυαλό κελτημέντ, πως βαριά,
πολύ βαριά τους χτύπησε τάφτ! μια είδηση, πια θαρρείτε;
πού ή Κρήτη πήγαινε να ένωθεί με την Ελλάδα. Λοιπόν,
ή αλήθεια σά να το προσμένη από μας να το μολογήσουμε
πως εκείνο τον καιρό, δια ή Ελλάδα, έχ: δεν τόλμησε κι
αφτ ή σαν την Έβρώπη, πια κοντοστάνηκε, δίσταζε, δεν
μπόρεσε να θελήτη, να προκηρύξη την ένωση, άμέσως. Ο
Βούλγαρος δε δίσταζε και ποτέ του δε δίσταζε. Ψέλιε.

ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΡΤΥΡΙΟ ΤΟΥ ΦΕΡΡΕΡΟ

Σταλιά το αίμα του μάρτυρα κι άς γίνη ποταμός.
Πίετε λαοί να δροσιστή το στεγνωμένο στόμα.
Σταλιά ή φωνή του άς άπλωθή παντού σά χαλασμός
κι άς είξη ή μήμη της βομώνς χαλάσματα στο χόμα.

Καρδιές βογγούν, ψυχές δυοούν, κορμιά λυγίζουν χάμου.
Τρουούν οι λίγοι τύρανοι και της δουλειάς το μέλι.
Μεγάλε, ή ώρα σίμωσε που σπάνω τα δεσμά μου
Τι ήθετε το βράχο κ' έσκασε της Πίστης το δικέλλι.

Της Νέας μου Πίστης ή όρμη μπροστά σου τώρα αν στέκη,
φέγγεις μελλούμενης αύγης σά χαραμίδα πρώτη.
Δε σε θρηνώ: σε χαιρετώ, σε παίρνω για πελέκι
κ' ίσα το δρόμο μόν... Έγώ, ή σκιάβα ή Ανθρωπότη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Διάδοχο, μ' άλλα λόγια ναδυνατίσουνε τη δυ-
ναστεία, εκεί που άπαραίτητα είναι, με κάθε
τρόπο, να τη δυναμώσουνε.

Δε φταίνε τα βασιλόπουλα: δε θα φταίνουνε
άβριο ούτε οι αξιωματικοί. Φταίνει το άσυνάρ-
τητο εκείνο, φταίνει το άσύστατο που παρατη-
ρείς σε κάθε κίνημα βωματικό, φταίνει ναχης
μάτια. Έχει ανάγκη το έθνος να σταθερέψη.
Έχει ανάγκη να σιάξη τα οικονομικά, τα να-
φτικά, τα στρατιωτικά του. Έχει ανάγκη να
πάη όμπρός.

Αδύνατο. Η γλώσσα δεν τάφινει! Μην το
φανταστήτε πως έτσι, του κάκου, άτιμώ-
ρητα, μπορεί κανείς ναχρηκαθαρέσουνε, να λέη
φωτιά και να το γράφη πύρ. Έδώ είναι πρά-
ματα θετικά, ζητήματα της λογικής. Για να
προχωρήσης, πρέπει να ξέρης που πάς. Και δεν
το ξέρεις, γιατί διγλωσσία χωρίς διγλωμία δε
γίνεται. Η μια φέρνει άμέσως την άλλη. Η
γλώσσα δεν είναι ήχος μονάχα, δεν είναι μο-
νάχα πνοή. Από τα σπλάχνα βγαίνει του ανθρώ-
που ο νοός του με τη γλώσσα γεμίζει, πλάθει
και μιλά. Δυό γλώσσες σε χωρίζουνε σε δυό. Να
κάμης μια άπόφαση, δεν μπορείς. Μέσα στη
μέση του δρόμου σταματάς: άριστερά κοιτάζεις,
κοιτάζεις δεξιά. Πάς, γυρίζεις, ξαναπάς. Πότε
άπό δω. Πότε από κει. Όπως σου φέξη. Μια
θέληση δεν έχεις, για να τραβήξης το δρόμο σου
ίσια μπροστά.

Δεφτερόλεφτο δεν πρέπει να χασομερή-
σουμε. Από τη διγλωσσία του, από τη διγλω-
μία, κατάντησε διπλός στην οδία του ο Ρω-
μικός, μισός στη δύναμη. Τίποτες όρθιο να στήση
δεν μπορεί. Καιρός είναι να το καταλάβη. Δι-
γλωσσία. Δυστυχία. Την ψυχή του με τη
γλώσσα του θα τη βρή.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΣΚΟΡΠΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΧΩΡΑ ΘΕΑΤΡΟΛΟΓΙΚΑ

— Πώς σάς φαίνεται το μαξιλάριμα του «Κον-
τορεθιούλη»; Τι έπαθε ο Χρηστομάνος;

— Το μαξιλάριμα είναι γεγονός. Μα για το
έργο δεν ξέρω τίποτα. Δεν είμωνα. Δεν είδα με τα
μάτια μου. Και δεν άκουσα. Τατιά και τα μάτια
του κόσμου δεν τα εμπιστεύομαι. Στα λόγια των
έφημερίδων μπορεί να προσέξω, μα δε βασίζομαι.
Σε ζητήματα που νομίζω πως καλά τα ξέρω είδα
σ' έφημερίδες, και στις πιδ μετρούμενες, να παρα-
σταίνωνται τάντικείμενα όλως διόλου άνάποδα. Οι
μελαχροίνοι ξανθοί και τάσπρα μαύρα. Ξέρω πως ο
ποιητής μπορεί να πέφτη κάποτε, μα δεν ξεπέφτει.
Ξέρω πως εκείνος που έγραψε το «Βιβλίο της Αύ-
τοκρατίστρας» δεν μπορεί να σκαρώνη έργα για
μαξιλάριμα, κι αν ακόμα το θελήση, έτσι από κα-
πρίτσιο. Πιδ πολύ την εμπιστεύομαι: τη δοκιμασμένη
την αισθητική του ένός, του ποιητή, από την ψυ-
χολογία του κόσμου, την πεισματάρα και την άσα-
βούρωτη.

— Λέγε ε,τι θέλεις. Ο πεισματάρας εισ' εσύ
κι ο σοφιστής. Ο «Κοντορεθιούλης» μαξιλαρώθηκε.
Κ' εΐτανε για μαξιλάριμα.

— Μα τότε' εδώ πέρα κ'α: θα τρέχη. Πρόβλημα
ψυχολογικό; πρόβλημα ψυχιατρικό;..

2

Μα πια δεν είναι πρόβλημα ή προκοπή του
έλληνικού θεάτρου. Από το «Βουρκόλακα»,
το πρώτο γλυκοχάριμα του Έφταλιώτη,
Ίσαμε του Ταγκόπουλου «Στην δξάπορτα»,
το βρόντημα της τελευταίας ώρας. Προκοπή στα
θέματα, στα μοτίβα, στη γλώσσα, στην ψυχή, στην

παρατήρηση, στην έκφραση, στην κίνηση, στην ψυχολογία, στη σκηνοθεσία, στην ποίηση, στην τέχνη. Προκοπή δη: τόσο από έντελεια κι από κατόρθωμα κι από έργα που μπορεί κανείς ανεπιφύλαχτα να τα βαφτίσει άριστουργήματα· κάποιο άλλο στοιχείο είναι το κύριο γνώρισμα του ύψους του· της δραματικής τέχνης. Είναι το στοιχείο το ανθρωπινότερο και το συγκινητικότερο, κάτι που δεν κάνει τα φειδικά τάγματα, μα που χαρακτηρίζει τα πλάσματα της ζωής, και μέσα σε όλα τους τα ψεγάδια· το γνώρισμα που ένας μεγάλος τεχνοκρίτης, ο Ράσκιν, το βάζει πιδ άπάνου ακόμα κι από την κλασική του έργου τελειότητα. Θέλω να πω για τον άγωνα και για την προσπάθεια. Αίγιος καιρός πέρασε, μα πόσο μακριά βρισκόμαστε από τις τραγωδίες αλλά Βερναρδάκη κι από τις κωμωδίες αλλά Κορομηλά. Τους κορυφαίους του είδους σημειώνω, και μιλώ για τα δικά μας μόνο.

3

Μα δεν μπορεί να υπάρξει τέχνη που να ζήζει τζονομα, χωρίς ένθουσιασμό, αφιλοκέρδεια, και πρωτ' απ' όλα, χωρίς ειλικρίνεια. Η τέχνη του θεάτρου πειράζεται κι επηρεάζεται πιδ πολύ από την άγνοια του ντερέσου, από το φόβο του κοινού, από το νού τον έμπορικό, από καθελογής δσοοληφίες, φαντασμάρες, ξεσυνερίσματα και ψευτιές. Για τούτο κι εύκολώτατα ξεπέφτει σε βιομηχανία του χειρότερου είδους, κι ο δραματικός ποιητής, άνωως και δεν ξέρει να οργανώσει το ταλέντο του με κάτι σαν από την κατασασώνη του επιχειρηματία, θα το παρουσιάζει το έργο του πάντα στ' χαρτί και ποτέ στη σκηνή. Τ' νέο ελληνικό θέατρο για να τραθήξει, καθώς το άζει, το δράμα του ξαναθισμού του ήρωικά πρέπει ν' αγωνιστή για να ξετινάξει από πάνου του όλους αυτούς τους πειρασμούς. Πώς θα το κατορθώσει; Ξέρω κ' εγώ; Δέ γράφω συνταγές. Σημειώνω στοχασμούς. Θέατρα που να θυμίζουνε πολύ το ναό, και διόλου τή μυραρία. Παιξίματα που να προσφέρουνα καθώς θα μοιράζουνα ταχτικά τα φύλλα ενός έντυπου που θα βγαίνε όχι για να γραπώσει συνδρομητές, μα για να σκορπίση μιá ιδέα, για να σαρκώσει ένα όνειρο, με τάξη και με ρυθμό και με τόνο και με πρόγραμμα, για να οργανώσει μιá κίνηση, για να πραγματοποιήσει μιá πρόοδο. Σκηνές σαν κάποια σαλόνια ζωγραφικής που μπορεί κανείς να σπουδάση γύρω στ' έργα που κρέμουντ' εκεί, ένα δηλωμένο περιήφανα, γενναία, κ' ελεύτερου χαρακτήρα, είτε στην έμπνευση, είτε στην άχτέλεση. Κάτου τ' έργα που κρατιώνται μονάχ' άπάνου στη σκηνή, και δεν είναι και για μελέτη. Κάτου τ' έργα που γράφονται για ώρισμένους ρόλους ώρισμένων ήθοποιών, θηλυκών πιδ πολύ, δση δύναμη κι έν έχουν οι μάγισσες εκείνες να σηκώ-

νουν τα ταπεινά, και να παρουσιάζουνα σαν κάτι τι και τα τιποτένια, ή και να κάνουν να τα υποφέρη ο κόσμος του θεάτρου τα δράματα, που με δλη τους την αξία, θα τάντιπαθοουσε και θα τ' μαζιάρωνε, ίσα ίσα γιατί ή δύναμη τούτη πρέπει να πατηθή, ή δύναμη τούτη είναι που άξευτελλίζει την τέχνη και που στραβώνει την έμπνευση. Οι υποκριτές σαν δργα να σε μιάν δρχήστρα, χωρίς υπερτροφικά και υπερβολικά ξεχώρισματ' ο δραματογράφος μόνος νόμιμος άρχιμουσικός. Στη θέση του καθένας. Και πιδ πολύ κάτω οι λεγόμενες σκηνογραφικές τελειότητες, όλα εκείνα τα θαμαστά τάχα και τα σύμφωνα, με όσα άπαιτεί ή πρόοδο της νέας σκηνοθετικής τέχνης, φικασιδώματα, και παραφορτώματα που σκλαβώνουν την τέχνη του δραματικού συγγραφέα· την τέχνη που άζει: να στέκεται πάντα πολύμορφη, πολύτροπη, ανεξάρτητη, κυρίαρχη, που τή σκλαβώνουνα κάτω από κάποιες τάχα φερμένες από το ξετύλιμα της σκηνής κι άπαραίτητες άπαιτήσεις, που χωρίς αυτές, άδύνατο, λένε, ή παρά πολύ δύσκολο να παιχτή τώρα ένα έργο. Κάτου, κ' έξω από το θέατρο όλα τα άποκλειστικά ύλιστικά και θεαματικά τερτίπια, όσο ζωηρά κι έν μάζ· δίνουνα την έντόπωση, την ψευτοάσταση, του πραγματικού· τ' τερτίπια που φυλάνε άποκλειστικά για τα μάτια μόνο την άπόλαψη και σχεδόν τίποτε για ταυτί, που δεν άφήνουνα τή φαντασία του θεατή να δουλέψη μονάχη της και να συμπληρώση κάποια πράγματα, καθώς ένας κακός ποιητής που με πεζολογική άκρίβεια θα τ' άράδιαζε όλα και τίποτε δε θα φινε στον άναγνώστη του να μαντέψη και να δνειρευτή. Όχι στην πρώτη γραμμή τα έξωτερικά στοιχεία και τα κοστούμια και οι σκηνογραφίες, τα παραφικασιδώματα και τ' παραφορτώματα. Κάτι σαν γύρισμα στους παλιούς καλούς καιρούς, καθώς δουλεύε ή σκηνή όταν είνανε ποιητές και θριαμβευτές οι Σοφοκλήδες, οι Σαιξπήριοι και οι Ρακίηδες. Άλλοιώτικα, μιá παντομίμα είναι για τον άνθρωπο το στοχαστικό κάτι τι πιδ διανοητικό, και κάτι πιδ εύγενικό ο κινηματογράφος. Μα μεταρροθύμηση άνάλογη μ' εκείνη που τώρα τελευταία έδλεπε πώς βάλθηκε σ' ενέργεια στ' Kunster Theater του Μόναχου, και π... δέ· ξέρω έν καλ' καλ' συνταράζεται σε όλα με το δικό μου τόνειρο ενός παραδειγματικού θεάτρου, μα πού, καθώς υποθέτω, σε πολλά το πλησιάζει.

4

Το παίξιμο των «Άλυσίδων» και του άλλου δραματικού έργου «Στην άξώπορτα» από το θέατρο της Κυβέλης τώρα τις προάλλες μιá μιá φορά και μόνη, έρος είναι από κείνους που τους νομίζω σημαντικώτατους για την άξιοπρέπεια και την πρόοδο της Έλληνικής σκηνής. Θα ήθελα θέατρο που

να δουλεύη έτσι: Έργα που να γίνουνα: από τον ποιητή και να παίζουνα από τον υποκριτή με τή φροντίδα και με τήν έλπίδα πως δίνουνα κάποιο νόημα της Τέχνης, έξω από τή φροντίδα κι από τήν έλπίδα πως θάρέσουνα στον κόσμο ή—που τ' έδιο κάνει—πως θα βγάλουνα λεφτά. Έργα που να γίνουνα και που να παίζουνα όχι με τή φροντίδα και με τήν έλπίδα πως θα τ' κάμει να σταθούνε άπάνου στη σκηνή το ταλέντο του Α ή το δαιμόνιο της Β, μα ή καλοσυνείδητη και με άυταπάρνηση θάλεγα γινομένη παράσταση, και ύστερ' από προσεχτική και φιλολογημένη μελέτη, έλων των τεχνιτών που θα χουνα μέρος, άξεχώριστα, από τον πρωταγωνιστή ίσα με το βουδ το πρόσωπο. Έργα χωρίς ρόλους, για όλους. Τ' άξεχώριστο τούτο είναι λογικό να δείχεται όχι μόνο με τήν ποιότητα του έργου, μα και ποστικά, να πούμε δηλαδή, να παίζεται το καθένα με τήν άράδα του, μιá φορά. Και ύστερα βλέπουμε. Για τήν επανάληψή του, άργότερα, σε άλλη περίοδο, άλλος λογαριασμός. Να δημοσιεύεται το δράμα στη σκηνή, καθώς δημοσιεύεται στ' περιοδικό ή στ' βιβλίο. Για να λείψη ο συγγραφέας του δραματικού έργου, κι άς είναι άριστούργημα, πως δεν τ' δίνουνα, γιατί τάχα δεν πηγαίνει κόσμος. Για να λείψουνα τα ψεύτικα και άηδέστατα εκείνα κατά γενικήν άπαιτήση για τήν επανάληψη του δραματικού έργου, κι άς είναι σίχαμα.

5

Η Άστρούλα των «Άλυσίδων». Δυό κριτικοί μας μιλήσανε για κείνη, διαφορετικά ο καθένας, άντικρίζοντάς την ο καθένας από μιá διαφορετική γωνιά. Δεν έχω πρόχειρα τήν ώρα τούτη τα μιλήματά τους. Ο ένας, άνωως δεν έχω λάθος, τήν εύρισκε πιδ πολύ ψυφωθετημένη ρητορικά, να πούμε, κι όχι όπως καλύτερα θάστανε, ψυχολογικά χυμένη· κάτι τι που δεν είναι παρμένο από τα πραγματικά, κ' είναι: πιδ πολύ στη φαντασία ενός ποιητή, παρ' στη ζωή. (Ο άλλος, άντίθετα, εύρισκε πως ζωή στην τέχνη δε θα πη· έτσι μπορεί να ξαναπαρασταίνη τα καθημερινά συναντημένα της ζωής. τα συνθησιμένα και τ' γνώριμα, μα κ' εκείνα τ' άπίμακρα και τ' άθώρητα, που τ' ξαναίγει το γυμνασμένο το μάτι του ποιητή, και τ' παίρνει και μ' τα φέρνει και μ' τα δείχνει, και τ' πλάθει και τ' ντύνει με τή ζωή, και βοηθά για να γεννηθούνα και για να έρθουνα στην πραγματικότητα μιάν ώρα άρχήτερα. Κι άλήθεια. Δεν άρνιέμαι κάποιο δικίο, από μιá μεριά, του πρώτου κριτικού. Μα ε δεύτερος: σε να βλέπη πιδ βαθιά. Τα πλάσματα των ποιητών είναι σαν τις σκιές που άπάνου στον άδη του Ηεργίλιου ο Αίνεας. Από τή μιá μεριά οι σκιές οι γεννημένες που ήρθαν από τή ζωή. Από τήν άλλη τή μεριά οι σκιές οι άγέννητες που θα πάνε στη ζωή.

ΠΕΤΡΟΣ ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ

ΣΠΑΣΜΕΝΕΣ ΨΥΧΕΣ*

XII

Πόσο γαλήνιο και σημύ άπαλοπεριπλήχτηκε, σαν κορδελίσα φεγγερή στις άκρες των επίπλων, το ίερό φως της λάμπας του σπιτιού, με το ταντελένιο της τριανταφυλλένιο άμπαζούρ! Ένα αντιφέγγισμα άνοιχτοπόρφρης κουκλίστικης πυρκαγιάς χύθηκε μέσα στην καμερούλα τή ζεστή.

Κι άναψε, εδω ένα σθημένο γυαλιστερό κρανίο γέρου άπάνου σε μιá παλιά φωτογραφία, εκεί μιáς όμορφης γυναίκας δυό μάτια κατάμαυρα και παιγνιδιάρικα, δίπλα ένα τοπίο καταπράσινο με άκίνητα νερά και ροδιδάφνες και λιτιές, και παραπέρα φλόγισε άπάνου σ' ένα πορτραίτο τ' τετράξανθα μαλλιά μιáς κόρης γλυκοχαμογελούσας—θάτανε ίσως ή άδερφούλα του Όρέστη, ή Λιλίκα. Πώς κυ-

*) Η άρχή στον άριθ. 355.

τάζει, πως κυτρίζει, άνυποφίαστα κι άθωα, άπερνητη μπροστά της τήν άπερπάτηχη άκίμα στρατά της ζωής!

Κι ως σήκωσε ή Χρυσούλα τή λάμπα και τήν έβαλε άπάνου στ' γραφείο του Όρέστη, πετάχτηκε μέσα από μιá χρυσή κορνίζα, ο Μαραθωνομάχος του Μπένετ, που όρμωσε, τρεχαπτάμενος από τ' βάθη ενός μεγάλου σκονισμένου δρόμου, λές και τον έβλεπε από κανένα χρυσό παραθυράκι της ψυχής να χυμ'ε στεφανωμένος από ήλιο και δόξα, άνεμοκυκλοπόδη για ν' άναγγείλει κάποια Νίκη.

Θ' πεθάνει, τ' βλέπεις στη χλωμάδα τήν τρομαχτική του έφηβικού κορμιού του, μα τ' μάτια του ζουνα χιλιάδες ζωές και λαμποκοπούνα και λένε:

— Χαιρετε! Χαιρετε! Με το ζερό μου το χέρι: παραμερίζω τ' Χάρη, για να προφτάσω να σας πω:

«Νενικήκαμεν!» Κ' ύστερα; Ύστερα τί με μέλει;

Η Χρυσούλα έπεσε άπάνου στην πολυθρόνα, δίπλα στο πιάνο κ' έβλεπε τον Όρέστη να βγάζει τή

γραβάτα του, άμλιη ως και νευρικός μπροστα στην καρέφτη. Τον κύταζε με σφιγμένα τ' χείλια, μ' ένα κόμπο άσάλευτο στ' λαιμό και της φαίνότανε πως έν άνοιγε το στόμα δε θα μπορούσε πιδ να κρατήσει τους λυγμούς. Άκκομπησε το κεφάλι της άναποδυγυρισμένο τή ραχη της πολυθρόνας κι ελακμός της έτσι που φάνηκε γυμνός, άνυπεράσπιστος κι άλκαφροκαματωμένος από τ' φως της λάμπας, θαρρούσας (πόσο φρικαστικά προσητικές σπάτες παίρνουνα κάποτε τα κορμιά μας!) θαρρούσας, δινόντανε, έτσι άνυπεράσπιστη στ' έσορραφτες και διόκοπο μαχαίρι της Μοίρας, που κάτου θα στεκότανε, ποιός ξέρει; Ίσως στην κάμερα τή διπλανή, κρυμένη πίσω από τις μαβιές κουρτίνες του μεγάλου κρεβατιού!

Μεγάλα, χοντρά δάκρυα, βουβά κι άθώρητα, από εκείνα που όπου πέσουν λακκουδώνουνα τή ζωή και τ' σίδερα, ζεστοπεριλούζαν τήν ψυχή της. Και γύρω της, μέσα σ' όλη τήν κάμερα, ή ψυχή των πραγμάτων ξεφώνιζε, ταρζόταν κ' έτρεμε κάτω από τήν ήρεμη, νυσταγμένη άκίνησία της επίφάνειας.

Όλα είνανε άνήσυχια και πλανταγμένα και περιμένανα. Άξασφν, χωρίς να τ' θέλει, έβαλε ή Χρυσούλα

Ἐγὼ δὲ φροντίζω ἂν ἡ Ἀστρούλα εἶναι πλάσμα ἀπὸ τὴν ἰδεολογία, ἢ ἀπὸ τὴν πραγματολογία γεννημένο. Μοῦ φτάνει πῶς εἶναι ἀληθινή. Καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἂν εἶναι μιὰ γιὰ τὴν ἐπιστήμη, ἔμως εἶναι γιὰ τὴν τέχνη, λογιῆς λογιῆς. Τὸ περίεργον εἶναι, καὶ αὐτὸ μὲ κάνει νὰ βλέπω τὴν ἡρώδιον τῶν «Ἀλυσίδων» σφραγισμένη μετ' ἐξωριστῆ σφραγίδα, ἢ διπλή τῆς ὄψης. Ἀπὸ τῆς μιᾶς ὄψης εἶναι ἡ χειραφετημένη, ἢ ἀντρογύναικα, ἢ νέα γυναίκα, τὸ θηλυκὸ τὸ μελλόμενο. Κάτι ξένο καὶ ἀσυνήθιστον καὶ εὐκολογλιστήριο στὸ ἀπίθανον καὶ καλοπρόσφερτον εὐκολὴς κοροϊδίας. Καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὄψη εἶναι ἡ παλιὰ ἢ Εὐα, ἢ δυσκολοξεχώριστη γυναίκα, τὸ αἰώνιον τὸ θηλυκὸ, ἢ Ἀστρούλα πού εἶλε τῆς τὰ φερόματα καὶ τὰ μεθύσια καὶ τὰ μιλήματα καὶ τὰ μαθήματα γιὰ τὴν ἰδέαν καὶ γιὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ γιὰ τὴν εὐκρίνειαν καὶ γιὰ τὴν τιμὴν τοῦ μεγάλου τῆς φίλου, τοῦ μεγάλου τῆς ἀμαρτωλοῦ—ἐσχυντῶρα τῶρα τῶνομά του—χωρὶς καλὰ καλὰ νὰ τὸ καταλαβαίνῃ δὲν εἶναι: παρὰ «προφάσεις ἐν ἀμαρτίαις». Ἡ Ἀστρούλα, ἀπλοῦστατα, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, πὺ βαθιὰ καὶ πὺ σωστά, παρὰ ξετρελλαμένη ἀπὸ τὸν ἔρωτα τοῦ φίλου τῆς τοῦ βουλευτῆ. Καὶ ὁ μπᾶτος πού δίνει τῆς ἄλλης γυναίκας, τῆς παλιᾶς, τῆς πρόστυχης, τῆς πονηρῆς, εἶναι, πὺ πολὺ ἀπὸ τὴν ἰδέαν πού δικάζει, εἶναι τῆς ζήλιας ἢ ἐκδικήτρα ἢ ἐρμη. Ἡ Ἀστρούλα, πλάσμα τῆς ἐλληνικῆς σκηνῆς ἀπὸ τὰ πὺ ἀξία νὰ ζήσουν.

6

Ἄνδ ποιητῆς, ἀπὸ τοὺς πὺ περίφημους ἀντιπρόσωπους τῆς φιλοσοφικώτερης ποιητικῆς τέχνης, ὁ Βινύ καὶ ἡ Ἀκερμαν, ὁ πρῶτος ἔστησε τὸ ἀγαλμα τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας, πού θέλει νὰ διαμαρτυρηθῆ γιὰ τὴν ἀτιμία τῆς μοίρας, τὸ ἔστησε ἀπάνω στὸ βᾶθρον τῆς Σιωπῆς. Ἡ δεύτερη τὸ ἴδιον τᾶγαλμα τὸ πῆρε καὶ τοῦ ἔδωκε γιὰ βᾶθρον τὸ Σκούξιμο. Εἶπε ὁ Βινύ: «Ἡ Σιωπή, μόνη μεγάλη. Ὅλα τᾶλλα, τερτίπια τῶν ἀδύνατων». Εἶπε καὶ ἡ Ἀκερμαν: «Εἶναι ἱερὸ τὸ σκούξιμο τῆς ἀγωνίας καὶ τῆς φρίκης. Τὴν ἔρριξα τῆς φωνῆς. Ἐσκουῆξα. Ἦν ἄς πεθάνω!» Κάποια πλάσμα ἀπὸ τῆς δραματικῆς δοκιμῆς τῆς νέας μας τέχνης μοῦ θυμίσανε τῶρα τελευταία τὰ δύο τοῦτα βᾶθρα. Ἐτοῦτα σκούξουν. Ἐκεῖνα σωμαίνου. Ἦτοῦτα δὲ θὰ πῆ πῶς εἶλο δέρονται καὶ οὐραλιάζου. Ἦθ πῆ πῶς ἐκφράζου τὰ νοήματά τους, καὶ πῶς καὶ τὴν ἐνέργειά τους ἀκόμα τὴ δηλώνου τῆς ἔσπερον, περισσόλογα, ἀκράτητα, καὶ σὰ νὰ ρητορεύου, καὶ σὰ νὰ κατηχοῦν ἀκόμα. Ἐκεῖνα δὲ θὰ πῆ πῶς εἶναι πρόσωπα βουδᾶ, παντομίμας ἤρωες. Ἦθ πῆ πῶς μιλᾶνε μετρομένα, σιγαλά, μετ' οὐσιμῆς λόγια, κρυμμένα, κρατημένα, κομμένα, ὑπονοητικά. Τὰ πρόσωπα τοῦ πρῶτου εἴδους εἶναι σὰν τὴν Αἶνα τῆς «Ὁξώπορτα». (Ἀφίνω

κατὰ μέρος τὸ σκούξιμο τὸ ξαφνικὸ καὶ σπαραχτικὸ τῆς τελευταίας ὥρας, τὸ σκούξιμο τῆς «Φωτεινῆς Σάντρης» σταν πάη νὰ σκοτωθῆ. Αὐτὸ εἶναι ἄλλο πράμα). Τὰ πρόσωπα τοῦ δευτέρου εἴδους εἶναι σὰν τὴν Ἰουλίαν σταν «Ἀρχιτέχτονα Μάρθα» καὶ σὰν τὴν Αἰλὴ Ἀώρη τοῦ «Χελιδονίου». Ἀλήθεια, μετ' τὸ «Χελιδόνι» τοῦ ὁ Παῦλος Νιρβάνης ζωγραφιστὰ χεροπιστὰ τὴν ἔδειξε τὴν τραγικότητα τῆς ζωῆς σὲ εἶ, τι κρύβει ἐκεῖνη πὺ ἀμύλητον, πὺ μπερδεμένο, πὺ δυσκολοζωγράφιστον καὶ πὺ δυσκολόπιστον. Ὁ determinisme. Τὸ διωρισμένο. Τὸ δρᾶμα τῆς Μοίρας, ἢ λαχτάρα τοῦ ἀσυνείδητου, ἢ ἁμορφία τῆς ἀβουλίας. Ἡ τραγωδία τῆς νεώτερης σκηνῆς. Καὶ ἄκουσα γιὰ τὸ «Χελιδόνι» καὶ λογοτέχνης πρῶτης γραμμῆς νὰ ἐκφράζονται μετ' περιφρόνηση. Οἱ ἄλλοι οἱ συγκαταστατικώτεροι, μουρμούριζαν: «Αὐτὰ δὲ στέκονται στὴ σκηνή». Μὰ τί στέκει λοιπὸν ἀπάνω στὴν περιφρονημὴ τούτη σκηνή;

Ὁ ποιητῆς, καὶ σὸ τραγοῦδι, καὶ σὸ ρομάντο, καὶ σὸ δρᾶμα, καὶ ὁ πὺ πρῶτοτύπος, μεταφράζει. Καθὼς, πολλὰς φορὲς, μιὰ πιστὴ μετάφραση, μπορεῖ νὰ εἶναι ἢ πὺ κακὴ μετάφραση, καὶ μιὰ μετάφραση λεύτερη νὰ εἶναι καὶ πὺ σωστὴ, ἀνάλογα καὶ στὴν Τέχνη. Πολλὰς φορὲς, γιὰ νὰ τὰ λὲς πὺ καλὰ, χρειάζεται νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὰ πράγματα. Ἐπειτα ἔσο πὺ μεγάλος ὁ τυχνῆς, τόσο δυνατότερο τὸ ἐγὼ του. Ὅσο δυνατότερο τὸ ἐγὼ του, τόσο πολυμῆτερον ἀνακατόνετα στὰ πράγματα καὶ τᾶλλάζει, τόσο ἐντονότερα ξεμυτίζει στὰ πράγματα. Ἐργον πὺ θᾶδεχνε πολλὴ σωστὰ τί συμβαίνει, θὰ κιντύνου νὰ μὴν εἶτανε παραπάνου ἀπὸ καλὸ ρεπορτάζ. Ἐπειτα, θαυμάζοντας τὸ ἔργο, θαυμάζουμε πρῶτα ἀπ' ὅλα, ὅχι τὴ ζωγραφία τῆς ζωῆς, μὰ τὸ ζωγράφον τῆς.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΗΝ ΟΞΩΠΟΡΤΑ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Καλλιτεχνικὴ ἔκδοσις τοῦ «Σεράπιου» τῆς Ἀλεξάνδρειας, μετ' τὴν εἰκόνα τοῦ συγγραφέα. Πουλιέται στὰ γραφεῖα τοῦ «Σεράπιου» (Revue «Serapion». Alexandrie --- Egypte) φρ. 5. Γιὰ τοὺς συνδρομητάδες τοῦ «Σεράπιου» καὶ τοῦ «Νουμά» φρ. 3.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

ΟΙ ΛΟΞΟΙ ΣΤΡΑΤΟΚΟΠΟΙ

Πουλιέται στὰ γραφεῖα μας φρ. 2.

σοῦλα τὸ ἀριστερὸ τῆς χερὶ ἀπάνω στὸ πιάνο καὶ πάτησε μετ' τὸ δάχτυλό της μιὰ νότα. Θέ μου! γέμισε ὅλη ἡ κάμερα, βούηξε ἀπὸ τὸν ἀντίπαλόν, βαρῆς στὴν ἀρχὴ καὶ μαῦρος καὶ ἔπειτα ἀλάργαυνε, κορπιζόταν, ξεχυότανε, γαλάξιος τῶρα σὰν κα πνός, καὶ ἡ ψυχὴ τῆς φρενισμένης ρήχτηκε πίσω του νὰ τῶνε κωνηγᾶ κα αὐτὸς ὅλο κα ἀλάργαυνε καὶ σκορπούσε καὶ τῆς φαίνότανε τῶρα σὰν τὸ ἀπόμακρον βουητὸ πού κάνουν οἱ βροντῆς οἱ ἀλαργαυτῆς τῆς νύχτης, σταν εἶναι χωρὶς τὸν Ὁρέστη καὶ οὐδᾶται...

— Ἐλα, ἄς τὰ παιχνίδια τέτοια ὥρα καὶ γδύσου! Σὰν παιδάκι κάνεις, καημένη Χρυσούλα.

Πῶς γύρισε ἀπότομα ἡ ψυχούλα της καὶ ἦρθε καὶ ἔπεσε σωρὸς σπασμένα κρῖνα μπροστὰ στὰ πόδια τοῦ Ὁρέστη! Ἦνα ἀναφυλλῆτὸ τινάχτηκε κα ἀνέβηκε σὸ λαίμα τῆς κα ἐκρύψε μετ' τὰ δύο της τὰ χέρια τὸ πρόσωπον κα ἐσφίξε τὰ δόντια της γιὰ νὰ μπορέσει νὰ βαστάξει τὸν ἀθάτταχτον καημό.

Ὁ Ὁρέστης στράφηκε κα τὴνε κῆταξε ἀγριέμενα κα ἐσφίξε τὸ χέρι του σπασμωδικὰ καὶ κάτι ἐτοιμαζότανε νὰ πεῖ. Κα ἡ Χρυσούλα γιὰ νὰ τὸν ἡσυχάσει χαμογέλασε τότε (λίς, καὶ ἔσκιωσε τὰ χέρια της αὐτὸ τὸ χαμόγελο).

— Σώπα... Σώπα... Νᾶ, γδύθηκα κιόλας!

Πέταξε γρήγορα γρήγορα τὸ κπέλι της ἀπάνω σταν καναπέ, μπῆκε στὴν κρεβατοκάμαρα κα σὲ δύο λεπτὰ βγήκε γδυμένη κα φοροῦσε τὴν τρικυγκρῦληναια νυχτικιά της μετ' τῆς φαρδιᾶς ταυτέλης κα εἶπε:

— Νᾶμα!

Κα ἀτλωσε ὑψώνοντας τὰ μπράττα της τὰ γυμνά, τὰ τορευτά, τὰ δύστυχα. Καὶ τὸ κορμῆ της ὅλο ἔτρεμε, ἀπελπισμένο. (Τὸ χαμόγελο, πάντα τὸ ἴδιον χαμόγελο, ἔσκιωσε τὰ χέρια της). Ἐπτι μεσόγυμνη, μικροῦτσικη, ὀλαμόναχη πού κανέναν δὲν τοῦς ἐβλεπε καὶ δὲν τοῦς ἄκουε, σὲ μιαν ὥρα πού κα ἔν ανοιγῆς τὸ παράθυρον κα φῶναξες: Βοήθεια! κανέναν δὲ θὰ περνοῦσε σὸ δρόμον νὰ τρέξει νὰ σὲ σώσει, ἢ Χρυσούλα προχώρησε σταν Ὁρέστη ἔνα βῆμα, ἀνυπεράσπιστη.

Τὸ κορμῆ της τὸ σιταρομελάχρονον ἀργουκονήθηκε τρεμάμεον—ἔτσι, ποιὸς δὲν τὰ εἶδε; ποιὸς δὲν τὰ εἶδε; ἀργουκονιούνηται καὶ τρέμουνε τὰ στάχια τὰ μεστωμένα σὰ δούνη ἀυγὴν ἀυγὴ τοὺς θεριστάδες νάρχουνται κα στὰ χέρια τους νὰ καθεται κουλουρικτῆ ἢ Μοῖρα καὶ νὰ λαμποκοπᾶ, σὰ δρεπᾶν.

Κ' ἔπειτα, —ἔπειτα παραμέρισε λίγον ἀπὸ τὴν

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Γιὰ τὴν Ἀθήνα φρ. 5. — Γιὰ τῆς Ἐπαρχίας φρ.

Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ φρ. φρ. 10.

Γιὰ τῆς Ἐπαρχίας δεχόμεστε καὶ τρέμνες (2 φρ. τὴν τριμηνία) συνδρομῆς.

Κανένας δὲ γράφεται συνδρομητῆς ἢ δὲ στείλει μπροστὰ τὴ συνδρομὴ του.

10 λεπτὰ τὸ φύλλον λεπτὰ 10

Τὰ περασμένα φύλλα τοῦ Νουμά πουλιούνηται σὸ γραφεῖον μας στὴ διπλὴ τιμῆ.

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στὰ κῖόσκια (Σύνταγμα, Ὁμόνοια Ἐθν. Τράπεζα Ἰπ. Οἰκονομικῶν, Σταθμὸς Τροχιόδρομου (Ἀκαδημία), Βουλῆ, Σταθμὸς ὑπόγειου Σιδηρόδρομου Ὁμόνοια), σὸ κῖόσκιο Γιαννοπούλου (Χαυτεῖα), στὰ βιβλιοπωλεῖα Ἐστίας, Γ. Κολάρου κα Σακέτου (ἀντίκρον στὴ Βουλῆ).

Στὴν Κέρκυρα, Πάτρα καὶ Βόλο, στὰ Πραχτορεῖα τῶν Ἐφημεριδῶν, σταν Πύργον σὸ βιβλιοπωλεῖον τοῦ κ. Κ. Βαρουξῆ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Βουλῆ Ὁπερέτας—Ψήφισε καὶ μὴ ἐρεῦνα—Ποδάριον κοί μυαλὸ—Ἡ προκήρυξις τοῦ Ἰδα—Τὰ λόγια τοῦ Ράλλη—Γιὰ τὸ Φερρόρον—Πέτρος Ζητουνιάτης.

ΚΑΙΡΟΣ νὰ τελώσῃ μιαν ὥρ' ἀρχότερα ἢ κοινοβουλευτικὴ κωμωδία πού παίζεται ἀπ' τὴν περασμένη βδομάδα καὶ μᾶς χιλιογεζιέται στὰ μάτια τοῦ κόσμου. Οὐσιαστικὰ ἔχουμε Στρατοκρατία καὶ Διχτατορία σήμερον καὶ τυτικὰ ἔχουμε Σύνταγμα. Καὶ τὰ μασκάρουμε καὶ τὰ δυν. Καὶ τὴ Διχτατορία καὶ τὸ Σύνταγμα.

Ἐπιομε νᾶφίσοι ἢ Βουλῆ τὰ παλιὰ της, νὰ πάψει τῆς κωλοισερῆς της, νὰ σκεφτῆ καὶ νὰ δουλέψῃ σοβαρὰ καὶ πατριωτικὰ πᾶ. Μὰ δὲν εἶπαμε καὶ νὰ τὴν ξαναγκάσου νὰ βουβαθῆ. Πρωτιμώτερον χίλιες φορὲς νὰ τὴν κλείνανε. Ἦταν κάποιος παληκαρῖον αὐτό. Μὰ ἔτσι τῶρα πού γίνεται, νᾶναι ἀνοιχτὴ ἢ Βουλῆ καὶ νὰ τρέμει κάτω ἀπὸ ἔνα ἀόρατον ξεγυμνωμένο σπαθί, κατάντησε Βουλῆ, ὅχι λεύτερον Κράτους, μὰ Βουλῆ Ὁπερέτας κα ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ μῆπως τὴν ἀρπάξῃ στὰ χέρια του ὁ συνθέτης τῆς «Ἐὐθυμῆς ἤρας» καὶ μᾶς τὴν καθίσει ἀπάνω στὴ σκηνή.

Πῶσον νόστιμα, μὴ καὶ πῶσον ἀληθινὰ, τῆς τῆρα τὸ «Ἐνοστιανὸν» τῆς Πάτρας!

πῶρα καὶ τὸν ἀφῆκε νὰ περᾶσει κα ἔπειτα τὸν ἀκολούθησε ταπεινὴ κα ὑποταχτικὴ κα τὸ χαμόγελο ἔκλασε στὴν ἀρχὴ τῶν χειλιῶν της κα τὸ κορμῆ της ἔρχησε πάλι νὰ τρεμοσβῆνει. Τὰ προσκεφάλια ἀπάνω στὸ κρεβάτι εἶτανε βαρῖα, σὰν πράματα πού πεθάνανε. Ἡ κάμερα τῆς φάνηκε μεγάλῃ ἀπόψε, ἀπέραντη, ἐρμη. Κοντοστάθηκε πάλι, ἀκούμπησε στὴ ράχι τοῦ καναπέ, ἔβλεπε τὰ χέρια της ἀπάνω στὰ μάτια γιὰ νὰ μὴ βλέπει, κα τὰ χέρια της τρέμανε κα πέσανε πάλι σὰ σπασμένα κλαδιά.

Σάλεψε. Πῆγε πρὸς τὸ παράθυρον κα ἤθελε νὰ τὸ ἀνοίξῃ. Ἦνα ἔβλεπε τὰ σπῖτια ἀπέναντι πού κατοικούνη ἀνθρωποι, θὰ ἡσύχαζε. Κα τὴν ὥρα πού ἀναστήκωνε τὰ χέρια νὰ τὸ ἀνοίξῃ, ἐνοῖωσε ἀποπίσω τῆς πῶς ὁ Ὁρέστης—τὴν κῆταζε— κα αὐτὴ σώπαζε πάλι κα ἔσκυψε.

(Ἀκολουθεῖ)